

TEMA T5.3: AKREDITACIJA (Novi ciklus akreditacije, Standardi za akreditaciju, Agencija za akreditaciju...)

Paper No.T5.3-1
06225

**RE-ACCREDITATION - NEED OR ANOTHER BIROCRACY
PROCEDURE**

Miroslav Andonovski¹, Marija Midovska Petkoska²

^{1,2}University St. Kliment Ohridski Bitola, Faculty of economics, Prilep, Macedonia
¹miroslav.andonovski@uklo.edu.mk, ²marija.midovska@gmail.com

Abstract: *The Committee for Accreditation and Evaluation of Higher Education has played an important role in the activities for establishing and starting with the work of higher education institutions, as well as for starting with the work of new study programs with the adoption of the Law of Higher Education in 2008. The board's mission (according to the statements of the politicians at least) is promotion of the higher education system in order to ensure the continuing quality of the higher education process. This law, with over 20 amendments, if we see the agenda of a new political that is set in power, is "living" its last days. A public debate on the draft version of a new Law of Higher Education is underway, which should be adopted statements, by the end of March this year, according to politicians'. Re-accreditation as a process, although in a more vicious form was introduced in the law in 2008, but explicitly envisage is in the text of the draft of the new law. If you are talking with the academic staff most of them, especially those in the governing bodies of faculties and universities, will tell you that accreditation, and especially reaccreditation, brings more problems than increasing the quality of the higher education process. Opinions in the stated direction begin with the decisions for the personal composition of the accreditation board in terms of who, how much and how it proposes and elects its members. Nobody from the academic field has said and does not require the establishment of higher education institutions and the introduction of new study programs to be outside of a certain legal and secondary legislation, ie there are no prescribed conditions whose fulfillment is necessary for performing higher education activity within public or private higher education institutions through accredited study programs. The problem that higher education institutions burdens the most is the need for re-accreditation of study programs and the period in which it should be done. Namely, the defined deadline of 5 years for re-accreditation is a shortcoming because is something that is determined by the scope of activities (preparation of elaborates, technical activities - photocopying, shortening). If we take into consideration all activities for completing this process, it follows that within the defined period of 5 years after 2 years they should spend for preparing of the documentation for reaccreditation. The financial implications that reaccreditation brings are significant, given the outflow of financial resources that the higher education institutions have currently. Furthermore, this paper will provide a parallel analysis of the legal solutions from the still applicable Law of Higher Education and new proposals, as well as proposals for improvement in this area.*

Keywords: *board, accreditation, study programs, reaccreditation.*

1. ВОБЕД

Како и за сите тела формирани врз основа на закон или подзаконски акт така и за Одборот за акредитација за високото образование политичките структури го изнесуваат своето уверување дека тоа се, самостојни, независни и стручни тела. Дека својата дејност ја вршат самостојно, стручно и врз основа на закон и подзаконски акти. Со ова се сака да се потенцира дека власта не се меша во дадена област. Меѓутоа кога ќе ги погледнете законските решенија за акредитација на високообразовните установи и студиски програми односно давање и одземање на правото за вршење на високообразовна дејност се добива поинаква слика од онаа што и се прикажува на јавноста. Имено, власта своите прети на големо ги меша во оваа област уште со самото дефинирање на структурата на персоналниот состав на одборот за акредитација. Истото го има како во постоечкиот закон¹⁵ така и во нацртот на новиот Закон за високото образование. Карактеристично и за двата текста е тоа што истите како и во многу други сегменти така и во овој дел содржат непотребни одредби кои девалвираат органи и раководни лица во областа на високото образование. Исто така, ниту предлог законот не се ослободи од, според многумина претставници на академската фела, влијанието на рангирањето на универзитетите направено од Џиао Тонг универзитетот (Шангајска листа) и во делот на акредитацијата/реакредитацијата.

¹⁵Службен весник на Република Македонија, бр. 35/2008..... 127/2016

2. АКРЕДИТАЦИЈА И РЕАКРЕДИТАЦИЈА- СОСТОЈБИ И ПРЕДЛОЗИ

Според постојното законско решение Одборот за акредитација во постапката за основање на високообразовна установа, во зависност од тоа дали истата е приватна или јавна, односно кој е основач, донесува два различни документи. Доколку станува збор за јавна високообразовна установа дава мислење кое го проследува до основачот – владата за понатамошна постапка, а доколку станува збор за приватна високообразовна установа донесува решение како конечен акт во поглед на исполнетоста на условите. Логично е да се постави прашањето зошто за исто прашање да постојат две различни решенија?

Во рамките на својата надлежност Одборот врши обезбедување и оценување на квалитетот на високото образование па во рамките на истото може да го одземе правото за вршење на високообразовна дејност на определена високообразовна установа. Постапката за одземање на правото на вршење на високообразовна дејност Одборот може да ја покрене на иницијатива на Министерството за образование и наука, основачот и универзитет¹⁶. Како еден од условите за одземање на правото за вршење на високообразовна дејност е престанокот на условите врз основа на кои е дадена акредитацијата по што се дава определен период за усогласување после што, доколку не се исполнат условите се носи решение за одземање на правото. Законодавецот определил дека најмногу на 5 години Одборот за акредитација во рамките на својата надлежност за следење и оценување на квалитетот на високообразовната дејност го одзема или продолжува правото за вршење на дејноста. Токму со одредбата „најмногу на“¹⁷ се потврдува неоснованоста од ограничување на важноста на акредитацијата. Наместо тоа Одборот едноставно може во рамките на своите надлежности, а се разбира доколку утврдил определени неправилности, да нареди истите да бидат отстранети, а во спротивно да донесе решение за одземање на правото на вршење на високообразовна дејност. Доколку во постапката за оценување на квалитетот не се констатирани никакви промени односно пропусти високообразовната установа едноставно продолжува и понатаму да ја врши својата дејност.

Во овој дел сакаме да истакнеме на непотребното потенцирање на рангирањето по т.н. Шангајска листа, за што зборуваме и претходно. Имено во составот на Одборот законот налага да влезат професори од прво рангираните три универзитети (3 од првиот, 2 од вториот и 1 од третиот). Ваквото решение го сметаме за несоодветно од причини што редоследот на досегашните рангирања фрла сомнеж на исправноста во постапката и академската фела нерадо ги прифаќа овие резултати, а тука е и можноста во наредното рангирање да се смени редоследот, што дополнително ги компликува работите. Во овој член постои една одредница која посебно сакаме да ја потенцираме. Имено, законодавецот предвидел обврска во Одборот да има двајца професори – странски државјани од првите 500 универзитети на Шангајската листа. Се чини дека ваквото решение е крајно апсурдно. Не можете со национален закон да простирате надлежност надвор од државата. Што ако ниеден од странските државјани не сака да членува во Одборот, што теоретски нели е можно. Ке останеме без одбор, нема да функционираме или што?

Со предлог законот за високото образование, актуелната власт предлага да има два одбори, одбор за акредитација и одбор за евалуација на високото образование. При тоа акредитацијата на студиската програма ја дефинира како донесување на решение од страна на одборот со кое се одобрува спроведување на студиската програма на високообразовната установа. Со решението се потврдува исполнетоста на условите за вршење на високообразовна дејност.

До овде се чини се е воред. Меѓутоа предлагачот има предвидено едно решение во врска со акредитацијата што се однесува на третиот циклус на студии кое предизвика лавина од реакции од академската фела. И тоа со право. За што всушност се работи. Со новиот предлог закон се предлага студиски програми од трет циклус да можат да организираат само универзитети, кои се меѓу првите пет рангирани со последното рангирање. Ова решение се комплицира и понатаму, односно, ако универзитетот го изгуби статусот на еден од првите пет во државата во следното рангирање, во тој случај универзитетот не може да запишува кандидати на трет циклус на студии. Доколку запише кандидати на трет циклус Одборот за акредитација донесува решение за престанок на решението за акредитација за сите циклуси за кои е акредитиран универзитетот. Каде е апсурдот. Некоја од установите во состав на универзитетот може да има одлични услови за студии на трет циклус, но поради прападноста кон универзитетот треба да се лиши од правото за реализација на овој вид на студии. Сега да ја видиме и практичната страна. Во рамките на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола работи Институтот за тутун-Прилеп, единствена установа од овој вид во земјата и пошироко. Значи ли тоа дека стопанството и науката ќе се лишат од научен кадар од оваа област само заради некаква ранг листа.

И во овој текст се предлага акредитација на 5 години. Од друга страна пак е предвидено одборот за евалуација на период од најмалку пет години да врши евалуација на високообразовните установи и врз основа на наодот му предлага на одборот за акредитација продолжување или одземање на акредитацијата. И сега главното прашање: зошто акредитација на 5 години, па дури и продолжување на истата, кога од

¹⁶Исто, член 44

¹⁷Исто, член 71

изнесеното може да се заклучи дека истото е непотребно со оглед на надлежностите на одборот за евалуација.

3. ЗАКЛУЧОК

Постојните решенија за акредитација и реакредитација на студиските програми со ништо не придонесоа кон зголемување на квалитетот на високообразовната дејност. Напротив, високообразовните установи се изложени на непотребни трошоци, и тоа: надоместок за акредитација/реакредитација (20.000,00 ден. за една студиска програма), ангажман на академски и административен кадар, копирање, печатење и сл.. Се губи непотребно време во разгледување и усвојување на веќе постојни студиски програми.

Решението во новопредлежениот текст на закон за високо образование, анализирано преку надлежностите на одборот за евалуација на високото образование се чини прифатливо. Но треба да се направат определни измени во понуденото решение за акредитација, за период од 5 години. Вака гледани, овие одредби доаѓаат во определена колизија и убедени сме дека при нивна имплементација може да се јават определни проблеми и различни толкувања. Затоа сметаме дека решението, акредитацијата да се врши на неопределено време, а во зависност од резултатите од спроведената евалуација истата да може да се одземе е вистински потег. Доколку при евалуацијата не се утврдат недостатоци нема потреба од донесување решение за продолжување на акредитацијата. Тоа би било само гола форма и непотребен трошок. Доколку има недостатоци тогаш нека се активира одборот за акредитација а се друго е само бирократија и товар.

4. КОРИСТЕНИ ИЗВОРИ НА ПОДАТОЦИ

- [1] Закон за високото образование, Сл. в. на РМ бр. 64/2000..... 51/2007
- [2] Закон за високото образование, Сл. в. на РМ бр. 35/2008.....127/2016
- [3] mon.gov.mk
- [4] ener.gov.mk